

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

2000 YILI OCAK-HAZİRAN DÖNEMİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, "[Yayınlar/Sürelî Yayınlar/Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)" başlıkları altında yer almaktadır.

2000 yılı Ocak-Haziran dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda sunulmaktadır:

A- CARİ İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemine göre, 2000 yılının Ocak-Haziran döneminde dış ticaret açığı % 139,2 oranında genişleyerek 9.791 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- ihracat gelirlerinin % 4,5,
- bavul ticaretinin % 45,8 artmasına karşın,
- ithalat harcamalarının (CIF) % 36 oranında artmasıdır.

Ayrıca, 2000 yılının Ocak-Haziran döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler de % 5,3 oranında artarak 4.203 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde 103 milyon ABD doları açık veren cari işlemler dengesi, 2000 yılının aynı döneminde 5.588 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

1999 yılı Ocak-Haziran döneminde, 883 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 13.935 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2000 yılının Ocak-Haziran döneminde 1.287 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 15.104 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde 479 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 18.029 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2000 yılının Ocak-Haziran döneminde, 926 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 24.895 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde 4.094 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2000 yılının aynı döneminde % 139,2 oranında artışla 9.791 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	1999 Ocak-Haziran	2000 Ocak-Haziran	% Değişim
İhracat FOB	13.935	15.104	8,4
Bavul ticareti	883	1.287	45,8
İthalat FOB	-18.029	-24.895	38,1

Altın ithalatı	-479	-926	93,3
Dış Ticaret Açığı	-4.094	-9.791	139,2

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yeralan **turizm gelirleri**, 1999 yılı Ocak-Haziran dönemine göre % 43,2 oranında artarak 2.566 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Faiz gelirleri** sözkonusu dönemler itibariyle % 1,8 oranında artarak 1.220 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer mal ve hizmet gelirleri** ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 12,5 oranında azalışla 5.404 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderlerinin** % 17,6, **faiz giderlerinin** % 6,2 oranında artmasına karşın, **diğer mal ve hizmet giderleri** % 12,8 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 1.020, 2.891 ve 3.618 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılının Ocak-Haziran döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yeralan işçi gelirleri % 5,5 oranında azalarak, 2.255 milyon ABD dolarına düşmüştür.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2000 yılının Ocak-Haziran döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım işlemlerinde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 353 milyon ABD doları artarak 829 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım 456 milyon ABD doları artarak 659 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, **doğrudan yatırımlar** net 170 milyon ABD doları giriş göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından, 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde 1.031 milyon ABD doları tutarında, 2000 yılının aynı döneminde ise **4.014 milyon ABD doları tutarında tahvil ihracı yoluyla net borçlanma gerçekleştirildiği görülmektedir.**

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde 388 milyon ABD doları **net** satım, 2000 yılının aynı döneminde ise 235 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandığı gözlenmiştir.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin yurtiçinde net menkul değer alım-satımlarının, aynı aylarda sırasıyla 382 milyon ABD doları net alım ve 80 milyon ABD doları net satım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde 1.801 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 3.699 milyon ABD doları tutarında girişle sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde 961 milyon ABD doları net çıkış olurken, 2000 yılının aynı döneminde ise 2.243 milyon ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yeralan kalemlerden; **Uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 4.322 milyon ABD dolarından 8.431 milyon ABD doları düzeyine çıkmış olup, sözkonusu artış, genel hükümetin borçlanmasıdaki 935 milyon ABD dolarlık artış ile diğer sektörlerin borçlanmasıdaki 2.934 milyon ABD dolarlık artıştan kaynaklanmıştır.

Anapara geri ödemeleri 2000 yılının Ocak-Haziran döneminde 5.365 milyon ABD dolarından 6.509 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 1999 yılı Ocak-Haziran döneminde 82 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 321 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Haziran döneminde 391 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2000 yılının aynı döneminde bu tutar 27 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 1999 yılının Ocak- Haziran döneminde 106 milyon ABD doları ve 2000 yılının aynı döneminde 194 milyon ABD doları azalış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde 618 milyon ABD doları artış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 1.792 milyon ABD doları artış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kalemi 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde net 733 milyon ABD doları kullanım gösterirken, 2000 yılının aynı döneminde kullanım miktarı 1.384 milyon ABD doları olmuştur.

Diğer sektörlere ait **Ticari krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Haziran döneminde net 365 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise net 921 milyon ABD doları kullanım gerçekleşirken; **Nakit döviz kredilerinde** 1999 Ocak-Haziran döneminde net 58 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiş; 2000 yılının aynı döneminde net 187 milyon ABD doları geri ödeme yapılmıştır. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yeralan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 1.185 milyon ABD doları ve 2.156 milyon ABD doları net kullanım göstermiştir.

Mevduat hesapları, 1999 yılının Ocak-Haziran döneminde 567 milyon ABD doları azalış gösterirken; 2000 yılının aynı döneminde, özellikle, yurtdışında yerleşik kişilerin döviz tevdiat hesaplarındaki azalışa bağlı olarak 364 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 1999 yılının ilk altı ayında 3.538 milyon ABD doları artarken, 2000 yılının aynı döneminde 2.170 milyon ABD doları artmıştır.